

یاسمن رضائیان
تصویرگر: مرضیه قوامزاده

پس از تبعید

این راه انجام بدهد هشدار داد. همین اعتراض‌ها بود که باعث شد سال ۴۳ او را به ترکیه تبعید کنند.

گفتم: «این همه مردم بی‌گناه کشته شدند، یعنی اتفاقی از این بزرگ‌تر قرار است بیفتند؟» خانم جان حالا سجاده‌اش را باز کرده بود و نشسته بود با تسبیح فیروزه‌ای رنگش ذکر می‌گفت و منتظر اذان بود.

- البته که می‌افتد دخترم، این آتش خشمی که من می‌بینم، به این راحتی‌ها فروکش نمی‌کند.

پرسیدم: «حکومت عوض شود چه اتفاقی می‌افتد؟» خانم جان گفت: «حکومت شاه که برود، حکومت امام خمینی می‌آید، حکومت اسلامی. و دست آمریکا از ایران کوتاه می‌شود. از مسجد نزدیک خانه صدای اذان بلند شد. کنار پنجره رفتمن و پرده را کنار زدم. مردم به سمت مسجد می‌رفتند و خیابان کم کم خلوت می‌شد. آفتاب ظهر خیابان را گرم و آرام کرده بود. صدای ذکر گفتن خانم بزرگ در گوشم می‌پیچید. این خیابان‌ها، این خانه‌ها، این آدم‌ها، به عوض شدن حکومت فکر می‌کردم. احساس می‌کردم باید زیبا باشد، آن هم وقتی کنار آدم خوبی باشیم که حالا در تبعید بود.

خانم جان صدای رادیو را کم کرد و گفت: «اینطور که بپداشت اتفاقی خواهد افتاد.»

پرسیدم: «چه اتفاقی خانم جان؟»

آقا بزرگ که روی صندلی نتوی نشسته بود، به جای خانم جان جواب داد: «عوض شدن رژیم دختر جان. عوض شدن حکومت.» می‌دانستم که چند وقتی است مردم به خیابان‌ها می‌آیند و شعار می‌دهند. فهمیده بودم تمامش به خاطر نارضایتی است. حتی یک بار از آقا بزرگ پرسیده بودم: «مردم چرا ناراضی‌اند؟ مگر شاه چه کار کرده است؟»

بعد آقا بزرگ گفته بود: «ایجاد فاصله طبقاتی، رواج بی‌بند و باری، کنار گذاشتن دین، اجرای کاپیتولاسیون.»

سعی کرده بودم حرف‌هایش را در ذهنم تصویر کنم و آخر سر پرسیده بودم: «کاپیتولاسیون دیگر چیست؟»

نگاه آقا بزرگ به عکس امام خمینی روی طاچه افتاده و گفته بود: به قول امام، سند برده‌گی ایران. یعنی هر آمریکایی که در ایران زندگی می‌کند، می‌تواند هر کاری دلش خواست انجام دهد. حکومت ایران هم نباید کاری به کارش داشته باشد. یعنی اگر کسی را کشت، دولت ایران باید باز هم با احترام با او بخورد کند و دولت آمریکا درباره او تصمیم بگیرد.

بعد خانم جان نگاهش را از قاب عکس گرفته و گفته بود: این همه آمریکایی در ایران زندگی می‌کنند. حتی فکرش هم وحشتناک است که این‌ها آزاد باشند و هر کاری دوست دارند انجام بدنهن.

پرسیدم: «امام خمینی چه کار کرد؟»

صندلی آقا بزرگ آرام تکان می‌خورد.

- تصویب کاپیتولاسیون را تحریم کرد. بعدش هم در مورد سوءاستفاده‌هایی که آمریکا می‌توانست از